

ПЕНЧО СЛАВЕЙКОВ ЕПИТАЛАМИИ

chitanka.info

ЕПИТАЛАМИИ^[0]

В неделя вечер. Сватбата е на свършване. Побацима и помайчима повеждат младоженците за към брачната стая. Гостите се струпват наоколо и запречват пътя на младоженците.

Хор

*Чемшир порти притворени
стар побацим ще отвори,
помайчима да затвори —
щом с погледи оборени
влезе двойката отбрана,
влезе — чак за дозарана.*

*Дето има за сбъдване,
нека да се сбъдне тамо —
да завършат двама само
божието отсъждане:
днес тъй както и отколя,
по обичай и по воля!*

МЪЖЕ

*Разстъпете се отсам,
разстъпете се оттатък —
ето го часът благатък,
цял ден чаканий едвам.*

Всякой го от нази знай,
всякой го от нази минал —
че се бави е проклинал,
а дошел — че няма край.

Не пречете на това
дето има тук да стане —
и в милувки и в стенане,
и в мълвеж и без мълва.

Во което той се вий,
во което тя се кърши —
воля божия се върши —
и от хора се не крий!

То скрепено е с любов,
и предяла означава,
че живот един престава
и започва други, нов.

Моми

Време има — нощ голяма.
О, не бързайте така!

Момци

Хванали ръка в ръка, —
те са дете бързат двама!

Мъже

Дето любят и ги любят,
с времето си не играят.
Време само тия губят,
що цената му не знаят!

Моми

На другарки от венеца
момко грабна цвят най-росен,
но завяхна ще венеца —
момку на челото носен.

Тя венец е хубавила —
о, не я от нас делете:
от другарки дружка мила,
от венеца росно цвете!

Жени

Росен ли само цвят хубавее?
Или моминство радост е само?
Радост и хубост двойно по̀ грее
момку на сърце, момку до рамо!

Росно ливаде е за коситба —
и без коситба вехне сиротно...
Двойна е радост подир женитба
зарад живели в младост самотно!

Хор

Мълчаливи и свенливи
чакат нашта воля двама, —
и свекърва до тях първа,
и момина на чест мама.

Ред сдвоете, отстъпете!
Ако е за тежки дари —
свекър дава и придава
момин баща стари.

Баща

Обещал съм дар и дал съм,
ето го на вас в ръцете.
Бог да дава и придава
на живота даровете.

СВЕКЪР

Исках дари, свата стари
даде — ето го до сина!
Бог да дава и придава
нова дара догодина —
дара нова мен обнова:
мъжка рожба син от сина!

СТАРИ

От земя родени, ний орем земята
и в недрата нейни сеем плодно семе:
майка на живота, тя го с обич свята
къта и твори го до за рожба време.

А роди ли — с рожба на света се хвали,
радостна го милва все на златни скути,
радва се, че вижда как и друг го гали,
и му шепне мили думи ней нечути.

Слънце рожба гали... Хубавей и зрее
за живот — в живота за чест отредена:
в божията воля туй, което крее
и вехне, да дойде нему тя на смена.

Зрей и хубавее в зной на жалба жива
и честта си в мъка на душата чака:
момата при майка, на слънцето нива —
нивата за сърпа — мома за юнака!

*Рожби на земята, честта на земята
тука, през живота, тя е чест и наша!
Тия, що живеят в труд и обич свята —
щастие то тям им носи пълна чаша!*

Моми

*Вит се вие от Балкана,
а Росица от полето;
вият се досред път — дете
кръст Росици Вит прехвана.*

*Кръст прехвана и се слея
дружно с нея да се леят,
насаме да не копнеят,
тя за него, той за нея.*

*Пролетем да не лудуват,
да не съхнат лятна пора —
от сеитби и от хора
зли навети да не чуват.*

*Вит се вие от Балкана,
а Росица от полето;
туй, що искаше сърцето,
то за обща радост стана!*

Жени

*Влизай с нова чест в живота,
момне, и недей се вайка:
женска чест — да бъде майка —
най-висока чест в живота.*

*Ти си извор — момко жадник!
В самотия извор гине, —
покрай извор ли да мине*

и отмине в зноя жадник?

*Извор щастие познава —
жадник стан кога привие
и от него се напие,
и му благостта познава.*

*Едно щасте друго сбира;
две — за рожбата на трето,
две — за рожба на сърцето:
двете то в едно събира.*

*Нов живот се с него почва, —
да е бистър, без утайка!
Женска чест — да бъде майка:
а от майка свят се почва!*

МЪЖЕ

*В тайна свят започва
да живеи на ява —
слънце го огрява
и на път насочва:*

*към целта му права
в пътя предуречен —
вечно в пътя вечен,
тям и нам за слава!*

Кум

*Не за мен си тука пея,
а за него и за нея —
стига вече, престанете
и да минат път сторете!*

Вече си нощта отива.

*Виж, чело им пот облива,
и от свян и от умора, —
разберете вече, хора!*

МАЙКА

*Сбогом, дъще, от род и роднини!
Свършиха се момини години,
и живота се при нази свърши —
плод от вейка родна се откърши.*

*Своя чест от наша те отдвоя,
заживей ти в нея, щерко моя,
и носи я с божия подмога —
че я зе от волята на бога.*

*Дано младост в нея не заглъхне,
дано в грижи хубост не изсъхне
и в живота майчиното бreme
да не скърши радостта ти с време.*

*Плод расте — за цвят се възнадява,
цвят цъфти — за зърно прецъфтява,
зърното зърни — да бъде брано,
и за плод отново пак посяно.*

*Плод и цвят и зърно се не губи —
че едното в другото се люби
и едно се в другото очаква:
тъй на свят живота не пресяква.*

*Плод от родна вейка се откърши —
свой живот и своя чест да върши,
и в това, което го очаква,
майка го блажи — а не оплаква!*

БАЩА

Во чужда къща, щерко моя,
отиваш — направи я своя:
дан на живота в нея дай —
обичай, чедо, и страдай!

Другаря, който бог ти дава,
дели ти с него чест и слава,
той теб, ти нему щасте дай —
обичай, рожбо, и страдай!

Които с майка ти ни сбраха,
те свят завет ни завещаха,
и него ти от нази знай —
обичай, чедо, и страдай!

Живота обичта го дава,
страданието укрепява
и с благолепие венчай —
обичай, рожбо, и страдай!

ГАЙДАР

На безчетни сватби свирил,
по хора ручило вирил,
по трапези и засевки
и по момини запевки —

ХОР

Тука хепна! Тамо хайда! —
всичко все по мойта гайда!

ГАЙДАР

Три дни как ручило вия,
три дни стана както свиря,

*и дотука я докарах —
смах се, плаках и се карах —*

Хор

*Тука хепна! Тамо хайда! —
всичко все по мойта гайда!*

ГАЙДАР

*Сватбата се свърши вече,
кой що имаше изрече,
веселба и врява спира —
всеки нека се прибира —*

Хор

*Тука хепна! Тамо хайда! —
всичко все по мойта гайда!*

ГАЙДАР

*Хайдете подир гайдаря —
път пред него се разтваря,
пътя води през чардака,
дето ми късметя чака —*

Хор

*Тука хепна! Тамо хайда! —
дето може и без гайда!*

ТЪПАНАР

*Изгайдари си гайдаря
и пискуня му изписка,
следом иде тъпанаря.*

Хей, недейте се притиска!

*Тъпан е живот човешки —
сам човек му е тотмака:
удряй тъпана пилешки
и не питай що те чака!*

Думба-лумба, тамка-тумка!

*На живота от хорото
тъпан тумка, гайда свире:
който си му знай доброто,
той върви по техни дири.*

*От зори та до вечеря,
от неделя до година —
с тъпан време се измеря
ден по деня до амина.*

Думба-лумба, тамка-тумка!

*И веднаж в живота само
той е тих, като одумка:
дето най е силен — тамо
най се слабо чуй да думка.*

*То е дето сватба става,
и с наздравци и песни
на версия го опява
свесния наред с несвесни.*

Думба-лумба, тамка-тумка!

*И неврели ни кипели
му езика шокалки —
и на праг на радост, спрели,
младоженците да бави!*

Силно движение. Гласкат младоженците напред. Обща врява.

— Дръжте! „Пущайте!“ Оттука!
„Хей, недейте се притиска!“
Стойте, тъпана пропука!...
Гайдата изпуска!...
Тъй си му е ред —
тъй и става.
Глъч и врява
проглуши!...
„Запуши
ти уши!“
Затворете! Подлостете!
И по село из тъма
хайде всякой у дома.
„Нека, нека
ощ!“
Лека
нощ!

[0] Епиталамии, ед. ч. епиталамия (гр.) — тържествена сватбена песен, която се е пеела преди бракосъчетанието в древна Гърция и Рим. Славейков не само слага това заглавие, но и използва някои от формите на древногръцката поезия в тая своя творба — хорът. За да придаде по-голяма правдоподобност на приписването ѝ на Силва Мара (Мара Белчева), той е вмъкнал в текста името на Росица (реката, за която под името Росита говори и в очерка): „Вит се вие от Балкана — а Росица от полето...“ — Като поема в сценична форма, на фолклорна основа, е написана и друга творба на Славейков — „Коледари“ („Мисъл“, 1892 г.). Под явното влияние на „Коледари“ е написана — в подобна форма — и поемата на Кирил Христов „Хоро“ („Мисъл“, кн. 7, 1900 г.)

В оригиналното издание в думите на кума има и трети куплет, задраскан от Славейков и затова невключен в Пеневото издание:

*Всякой пее и предвеща,
а пък никой се не сеца —
който ще ги изпълнява
че му време не остава!*

Преди думите на гайдаря (подир тия на бащата) Славейков е написал в своя екземпляр — очевидно за да се разработи и вмъкне, което не е станало:

*Не ни забравяй — моминство
не забравяй, мом[инско] време
хубаво*

„Майка“ е задраскано и написано „Жени“, но не отговаря на следващите куплети и Б. Пенев не го е приел. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.